

Y G T S S
Yale Global Tic Severity Scale
Yale Child Study Center

Svensk översättning av Per Andrén och Kristina Aspvall (2014), BUP FUNK - OCD & relaterade tillstånd, Stockholm. Tillbakaöversättning av Anders Görling. Med tillstånd av författaren James F. Leckman.

Engelsk originalreferens:

Leckman, J. F., Riddle, M. A., Hardin, M. T., Ort, S. I., Swartz, K. L., Stevenson, J. O. H. N., & Cohen, D. J. (1989). The Yale Global Tic Severity Scale: initial testing of a clinician-rated scale of tic severity. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 28(4), 566-573.

NAMN:

DAGENS DATUM: / /

BEDÖMARE:

MOTORISKA TICS

Beskrivning av motoriska tics. Motoriska tics debuterar vanligen i barndomen och karaktäriseras av plötsliga ryckningar eller rörelser, såsom kraftfulla ögonblinkningar eller snabba huvudryckningar från ena sidan till den andra. Samma tics tenderar att återkomma i omgångar/episoder (eng: *bouts*) under dagen och förvärras vid exaltation, trötthet och/eller stress. Många tics förekommer utan förvarning och personen som utför dem är kanske inte ens medveten om dess förekomst. Andra tics föregås av en svårbeskriven subtil förkänning (som vissa liknar vid en kliande känsla). I många fall är det möjligt att frivilligt hålla tillbaka ticsen under korta stunder. Även om alla delar av kroppen kan påverkas är de vanligaste områdena ansiktet, huvudet, nacken och axlarna. Motoriska tics kommer vanligen och går över tid (veckor till månader) och gamla tics kan ersättas av helt nya.

Enkla motoriska tics kan beskrivas som plötsliga, korta, "meningslösa" rörelser som förekommer i omgångar/episoder (såsom överdrivna ögonblinkningar eller kisningar). Komplexa motoriska tics är plötsliga, stereotypa (d.v.s. alltid genomförda på samma sätt) halvt meningsfulla (d.v.s. rörelsen kan likna en meningsfull handling, men är vanligen oavsiktlig och inte relaterad till det som händer i stunden) rörelser som involverar mer än en muskelgrupp. Det kan ofta vara en konstellation eller ordning av rörelser, som ansiktsgrimaser tillsammans med kroppsrörelser eller att utföra samma grimas följd av en annan rörelse. Vissa komplexa tics kan missförstås av andra människor (t.ex. som om man ryckte på axlarna för att säga "Jag vet inte"). Komplexa tics kan vara svåra att skilja från tvångshandlingar; det är emellertid ovanligt att komplexa tics förekommer i frånvaro av enkla tics. Det finns ofta en tendens att förklara bort ticsen med uttänkta förklaringar (t.ex. "Jag har en hösnuva som inte vill ge sig", trots att det inte är rätt tid på året). Tics är ofta som värst under barndomen och kan praktiskt taget försvinna i tidig vuxenålder, så om du fyller i detta formulär själv kan det vara till hjälp om du pratar med dina föräldrar, ett äldre syskon eller släkting medan du svarar på följande frågor.

- Ålder vid **första** motoriska tics? _____ år gammal
- Beskriv det **första** motoriska ticset: _____
- Var ticsets debut plötslig eller gradvis? _____
- Ålder då motoriska tics var som **värst**? _____ år gammal

Checklista över motoriska tics

I rutorna till vänster under, var vänlig markera (x) de tics patienten

- 1) Har upplevt **NÅGONSIN**
- 2) Upplever **JUST NU** (under senaste veckan)

Ange **ÅLDER FÖR DEBUT** (i år) om patienten har uppvisat det beteendet.

Dessutom, i beskrivningarna av tics under, var vänlig **ringa in** eller **stryk under** de specifika tics som patienten har upplevt (ringa in eller stryk under orden som passar)

Någon nsin	Just nu	[I år]	Patienten har upplevt, eller andra har lagt märke till, ofrivilliga och till synes meningslösa omgångar/episoder av:	Ver
		Ålder för debut		
			-ögonrörelser	
			ögonblinkning, kisa, snabb ögonrörelse, himla/rulla med ögonen till ena sidan eller kort spärra upp ögonen.	
			ögongester som att se förvånad eller undrande ut, eller att kort kolla åt ena sidan som om man hörde ett ljud.	
			-näsa, mun, tungrörelser eller ansiktsgrimaser.	
			näsryckning, bita tungan, tugga eller slicka på läppen, puta med munnen, visa tänderna eller gnissla tänderna.	
			spärra upp näsborrarna som om man luktar något, le eller göra annan gest som involverar munnen, göra lustiga ansiktsuttryck eller räkka ut tungan.	
			-huvudryckningar/rörelser.	
			vidröra axeln med hakan eller lyfta upp hakan.	
			kasta tillbaka huvudet, som för att få undan hår ur ögonen.	
			-axelryckningar/rörelser.	
			axelryckning	
			rycka med axlarna som att säga "Jag vet inte."	
			-arm eller handrörelser.	
			snabbt spänna eller sträcka ut armarna, bita på naglarna, peta med fingrarna, eller knäcka leder.	
			dra handen genom håret som för att kamma det, röra saker eller andra personer, nypa, räkna med fingrarna utan anledning, skrivtics som att skriva samma bokstav eller ord om och om igen.	
			-ben, fot eller tårörelser.	
			sparka, hoppa/skutta, knäböjning, spänna eller sträcka ut fotlederna, skaka, stampa eller steppa med foten.	
			ta ett steg fram och två steg bakåt, sätta sig på huk eller göra djup knäböj.	

Någon nsin	Just nu	Ålder för debut	Patienten har upplevt, eller andra har lagt märke till, ofrivilliga och till synes ändamålslösa omgångar/episoder av:	Ver
---------------	------------	-----------------------	---	-----

-rörelser i buk, bål och bäcken.

			spänna buken, spänna rumpan.	
--	--	--	------------------------------	--

-andra enkla motoriska tics.

			Skriv exempel: _____	
--	--	--	-------------------------	--

-andra komplexa motoriska tics.

			vidröra	
			knacka eller trumma med fingrarna	
			plocka, peta, pilla	
			jämna ut	
			vårdslösa beteenden	
			stimulusberoende tics (ett tics som kommer efter att t.ex. ha hört ett specifikt ord eller mening, sett ett specifikt föremål, känt en speciell lukt). Skriv exempel: _____	
			ohövliga/obscena gester; obscena gester med finger/hand.	
			ovanliga kroppsställningar.	
			böjning eller vridning, som att böja sig ner.	
			rotera eller snurra ena foten.	
			härkning av någon annans rörelser (ekopraxi)	
			plötsliga tics-liknande impulsiva beteenden. Beskriv: _____	
			tics-liknande beteenden som kan skada andra fysiskt. Beskriv: _____	
			självskadande tics-liknande beteenden. Beskriv: _____	

-andra ofrivilliga och till synes ändamålslösa motoriska tics (som inte passar in i någon tidigare kategori).

			Beskriv andra mönster eller ordningsföljder av motoriska tics: _____ _____ _____ _____	
--	--	--	--	--

FONETISKA (VOKALA) TICS

Beskrivning av fonetiska (vokala) tics. Fonetiska tics debuterar vanligen i barndomen, oftast efter det att motoriska tics redan har utvecklats, men de kan också vara de första ticssymptomen. De karaktäriseras av ett plötsligt yttrande av ljud såsom harkling eller snörvling. Samma tics tenderar att återkomma i omgångar/episoder under dagen och förvärras vid exaltation, trötthet och/eller stress. Många tics förekommer utan förvarning och personen som utför dem är kanske inte ens medveten om dess förekomst. Andra tics föregås av en svårbeskriven subtil förkänning (som vissa liknar vid en kliande känsla). I många fall är det möjligt att frivilligt hålla tillbaka ticsen under korta stunder. Fonetiska tics kommer och går över tid (veckor till månader) och gamla tics kan ersättas av helt nya.

Enkla fonetiska tics är yttranden av snabba, meningslösa ljud medan komplexa fonetiska tics är ofrivilliga, repetitiva, ändamålslösa yttranden av ord, fraser eller uttalanden som inte passar i sammanhanget, såsom att yttra oanständigheter (dvs. koproli), eller gång på gång upprepa vad andra människor har sagt (dvs. ekolali). Komplexa tics kan vara svåra att skilja från tvångshandlingar; det är emellertid ovanligt att komplexa tics förekommer i frånvaro av enkla tics. Det finns ofta en tendens att förklara bort ticsen med uttänkta förklaringar (t.ex. "Jag har en hösnuva som inte vill ge sig", trots att det inte är rätt tid på året). Tics är ofta som värst under barndomen och kan praktiskt taget försvinna i tidig vuxenålder, så om du fyller i detta formulär själv, kan det vara hjälpsamt att prata med dina föräldrar, ett äldre syskon eller släkting, medan du svarar på följande frågor.

- Ålder vid **första** fonetiska tics? _____ år gammal
- Beskriv det **första** fonetiska ticset: _____
- Var ticsets debut plötslig eller gradvis? _____
- Ålder då fonetiska tics var som **värst**? _____ år gammal

Checklista över fonetiska tics

I rutorna till vänster under, var vänlig markera (x) de tics patienten

- 1) Har upplevt **NÅGONSIN**
- 2) Upplever **JUST NU** (under senaste veckan)

Ange **ÅLDER FÖR DEBUT** (i år) om patienten har uppvisat det beteendet.

Dessutom, i beskrivningarna av tics under, var vänlig **ringa in** eller **stryk under** de specifika tics som patienten har upplevt (ringa in eller stryk under orden som passar)

Någon nsin	Just nu	[I år]	Patienten har upplevt, eller andra har lagt märke till, omgångar/episoder av ofrivilligt och till synes ändamålslost yttrande av:	Ver
		Ålder för debut		
			-hostning.	
			-harkling.	
			-sniffning.	
			-vissling.	
			-djur eller fågelljud.	
			-Andra enkla fonetiska tics. Vilka: _____	
			-stavelser. Vilka:	
			-ord. Vilka:	
			-ohövlige eller obscena ord eller fraser. Vilka:	
			-upprepa vad någon annan sagt (ekolali), antingen ljud, enstaka ord eller meningar. T.ex. upprepa vad som sägs på TV.	
			-om och om igen upprepa vad man själv just sagt (palilali).	
			-andra tics-liknande talproblem, som plötslig förändring i volym eller tonhöjd. Beskriv: _____	
			Beskriv andra mönster eller ordningsföljder av fonetiska tics: _____ _____	

SKATTNINGAR AV SVÅRIGHETSGRAD

ANTAL	Motoriska	Fonetiska	
Inga	0	0	0
Ett åtskilt tics	0	0	1
Flera åtskilda tics (2-5)	0	0	2
Flera åtskilda tics (>5)	0	0	3
Flera åtskilda tics samt minst ett (1-2) samspelande mönster av flera samtidigt eller i ordning följda tics där det är svårt att åtskilja ticsen från varandra	0	0	4
Flera åtskilda tics samt flera (>2) samspelande mönster av flera samtidigt eller i ordning följda tics där det är svårt att åtskilja ticsen från varandra	0	0	5

FREKVENNS	Motoriska	Fonetiska	
INGA Ingen uppgift finns om specifika tics	0	0	0
SÄLLAN Specifika tics har funnits senaste veckan. Dessa tics inträffar sällan, oftast inte dagligen. Om omgångar/episoder (eng. <i>bouts</i>) av tics inträffar, är de korta och sällsynta.	0	0	1
IBLAND Specifika tics förekommer vanligtvis dagligen, men det finns långa tics-fria intervall under dagen. Omgångar/episoder av tics kan ibland inträffa och pågår då inte mer än några minuter åt gången.	0	0	2
OFTA Specifika tics förekommer dagligen. Tics-fria intervall på upp till 3 timmar är inte ovanliga. Omgångar/episoder av tics inträffar regelbundet men kan vara begränsade till en särskild situation.	0	0	3
NÄSTAN ALLTID Specifika tics förekommer praktiskt taget varje vaken timme och perioder av oavbrutna tics inträffar regelbundet. Omgångar/episoder av tics är vanliga och är inte begränsade till en särskild situation.	0	0	4
ALLTID Specifika tics förekommer praktiskt taget hela tiden. Tics-fria intervall är svåra att identifiera och varar sällan mer än 5-10 minuter som mest.	0	0	5

INTENSITET	Motoriska	Fonetiska	
INGEN	0	0	0
MINIMAL Tics är inte synliga eller hörbara (baseras enbart på patientens egna upplevelse) eller tics är mindre kraftfulla än jämförbara frivilliga handlingar och är vanligtvis inte uppmärksammade på grund av deras intensitet.	0	0	1
MILD Tics är inte mer kraftfulla än jämförbara frivilliga handlingar eller yttranden och är vanligtvis inte uppmärksammade på grund av deras intensitet.	0	0	2
MÅTTLIG Tics är mer kraftfulla än jämförbara frivilliga handlingar men är inte utanför vidden av normala uttryck för jämförbara frivilliga handlingar eller yttranden. De kan dra uppmärksamhet till individen på grund av deras kraftfulla karaktär.	0	0	3
MARKANT Tics är mer kraftfulla än jämförbara frivilliga handlingar eller yttranden och har vanligen en "överdriven" karaktär. Sådana tics drar ofta uppmärksamhet till individen på grund av deras kraftfulla och överdrivna karaktär.	0	0	4
ALLVARLIG Tics är extremt kraftfulla and överdrivna i sina uttryck. Dessa tics drar uppmärksamhet till individen och kan leda till risk för fysisk skada (tillfälligtvis, provocerad eller självförvållad) på grund av deras kraftfulla uttryck.	0	0	5

KOMPLEXITET

	Motoriska	Fonetiska	
INGEN Om närvarande är alla tics "enkla" (plötsliga, korta, utan avsikt) till sin karaktär.	0	0	0
GRÄNSFALL Vissa tics är tydligt inte "enkla" till sin karaktär.	0	0	1
MILD Vissa tics är tydligt "komplexa" (till synes avsiktliga i sitt uttryck) och efterliknar korta "automatiska" beteenden, som att plocka/pilla (<i>eng: grooming</i>), säga stavelser eller korta meningsfulla yttranden som "ah huh" "hej" som lätt kan döljas.	0	0	2
MÅTTLIG Vissa tics är mer "komplexa" (mer avsiktliga och ihållande i sitt uttryck) och kan inträffa i samspelade omgångar/episoder som kan vara svåra att dölja men som kan rationaliseras eller "förklaras" som normala beteenden eller tal (plocka, knacka, säga "du vet" (<i>eng: you bet</i>) eller "älskling", kort ekolali).	0	0	3
MARKANT Vissa tics är väldigt "komplexa" i sin karaktär och tenderar att inträffa i ihållande samspelade omgångar/episoder som kan vara svåra att dölja och rationalisera som normala beteenden eller tal på grund av deras varaktighet och/eller ovanliga, olämpliga, bisarra eller obscena karaktär (en omständlig förvrängning av ansiktet, beröra genitalier, ekolali, avvikande tal, längre omgångar/episoder av att säga "vad menar du" upprepade gånger eller svordomar).	0	0	4
ALLVARLIG Vissa tics innefattar långvariga omgångar/episoder av samspelade beteenden eller tal som skulle vara omöjliga att dölja eller framgångsrikt rationalisera som normalt på grund av deras varaktighet och/eller extremt ovanliga, olämpliga, bisarra eller obscena karaktär (långvariga uttryck eller yttranden som ofta innefattar kopropraxi, självskadande beteenden eller koprolali).	0	0	5

HINDRANDE INVERKAN

	Motoriska	Fonetiska	
INGEN	0	0	0
MINIMAL När tics förekommer, påverkar de inte beteende eller talflöde.	0	0	1
MILD När tics förekommer, påverkar de ibland beteende eller talflöde.	0	0	2
MÅTTLIG När tics förekommer, påverkar de ofta beteende eller talflöde.	0	0	3
MARKANT När tics förekommer, påverkar de ofta beteende eller talflöde och stör ibland avsedda handlingar eller kommunikation.	0	0	4
ALLVARLIG När tics förekommer, stör de ofta avsedda handlingar eller kommunikation.	0	0	5

NEGATIV PÅVERKAN

INGEN	o	0
MINIMAL Tics förknippas med minimala svårigheter i självförtroende, familjeliv, social acceptans, eller fungerande i skola eller på jobb (blir sällan upprörd eller orolig för tics sett till framtiden, periodvis viss ökning av spänning i familjen på grund av tics, vänner eller bekanta kan ibland lägga märke till eller kommentera tics på ett upprörande sätt).	o	10
MILD Tics förknippas med små svårigheter i självförtroende, familjeliv, social acceptans, eller fungerande i skola eller jobb.	o	20
MÄTLIG Tics förknippas med vissa tydliga svårigheter i självförtroende, familjeliv, social acceptans, eller fungerande i skola eller på jobb (episoder av nedstämdhet, periodvis oro och kaos i familjen, frekvent retande av kamrater eller tillfälligt socialt undvikande, periodvis påverkan på prestationer i skola eller jobb på grund av tics).	o	30
MARKANT Tics förknippas med stora svårigheter i självförtroende, familjeliv, social acceptans, eller fungerande i skola eller jobb.	o	40
ALLVARLIG Tics förknippas med extrema svårigheter i självförtroende, familjeliv, social acceptans, eller fungerande i skola eller jobb (allvarlig depression med suicidtankar och/eller planer, splittring av familjen (separation/skiljsmässa, tillfälligt boende), störning i sociala livet - allvarligt begränsat liv på grund av socialt stigma och socialt undvikande, utestängd från skola eller förlust av jobb).	o	50

POÄNGSÄTTNING

	<i>Antal (0-5)</i>	<i>Frekvens (0-5)</i>	<i>Intensitet (0-5)</i>	<i>Komplexitet (0-5)</i>	<i>Hindrande inverkan (0-5)</i>	<i>Totalt (0-25)</i>
<i>Svårighetsgrad motoriska tics</i>						
<i>Svårighetsgrad fonetiska tics</i>						

Totalpoäng svårighetsgrad av tics (0-50) = Svårighetsgrad motoriska tics (0-25) + Svårighetsgrad fonetiska tics (0-25)

Totalpoäng Yale Global Tic Severity Scale Score (0-100) = Totalpoäng svårighetsgrad av tics (0-50) + Negativ påverkan (0-50)